EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 20. 5. 2020
COM(2020) 513 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2020

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2020

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Komisia 17. decembra 2019 prijala ročnú stratégiu udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2020. Náležite pri tom zohľadnila Európsky pilier sociálnych práv, ktorý vyhlásili Európsky parlament, Rada a Komisia 17. novembra 2017. Komisia 17. decembra 2019 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Cyprus určila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky v eurozóne.

(2) Správa o Cypre na rok 2020[3] bola uverejnená 26. februára 2020. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Cyprus dosiahol pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 9. júla 2019[4], následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania prijaté

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] SWD(2020) 512 final.
[4] Ú. v. EÚ C 301, 5.9.2019, s. 117.

v predchádzajúcich rokoch a pokrok Cypru pri dosahovaní jeho národných cieľov stratégie Európa 2020. Zahŕňala aj hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, ktorého výsledky boli takisto uverejnené 26. februára 2020. Komisia na základe svojej analýzy dospela k záveru, že na Cypre existujú nadmerné makroekonomické nerovnováhy. V kontexte mierneho potenciálneho rastu ide najmä o veľmi vysoký podiel nesplácaných úverov, ktoré zaťažujú finančný sektor, a veľký objem súkromného, verejného a zahraničného dlhu, ktorý ťaží hospodárstvo.

(3) Svetová zdravotnícka organizácia 11. marca 2020 oficiálne vyhlásila vypuknutie ochorenia COVID-19 za globálnu pandémiu. Pre občanov, spoločnosti a ekonomiky to predstavuje závažný stav ohrozenia verejného zdravia. Pandémia vyvíja výrazný tlak na vnútroštátne systémy zdravotnej starostlivosti, narúša globálne dodávateľské reťazce, spôsobuje volatilitu na finančných trhoch, vyvoláva náhle výkyvy v dopyte spotrebiteľov a negatívne vplýva na rôzne odvetvia hospodárstva. Ohrozuje zamestnania ľudí, ich príjmy a podnikanie spoločností. Spôsobila zásadný ekonomický šok, ktorý už teraz nepriaznivo ovplyvňuje Európsku úniu. Komisia 13. marca 2020 prijala oznámenie[5], v ktorom vyzvala na koordinovanú ekonomickú reakciu na krízu, pričom táto reakcia by mala zahŕňať všetkých aktérov na vnútroštátnej úrovni i na úrovni Únie.

(4) Niekoľko členských štátov vyhlásilo núdzový stav alebo zaviedlo núdzové opatrenia. Všetky núdzové opatrenia by mali byť striktne primerané, nevyhnutné, časovo obmedzené a v súlade s európskymi a medzinárodnými normami. Mali by podliehať demokratickému dohľadu a nezávislému súdnemu preskúmaniu.

(5) Komisia 20. marca 2020 prijala oznámenie o aktivácii všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu[6]. Doložkou sa podľa článku 5 ods. 1, článku 6 ods. 3, článku 9 ods. 1 a článku 10 ods. 3 nariadenia (ES) č. 1466/97 a článku 3 ods. 5 a článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1467/97 uľahčuje koordinácia rozpočtových politík v obdobiach prudkého hospodárskeho poklesu. Komisia vo svojom oznámení adresovanom Rade vyjadrila názor, že vzhľadom na očakávaný prudký hospodársky pokles v dôsledku vypuknutia pandémie COVID-19 súčasné podmienky umožňujú aktiváciu doložky. Ministri financií členských štátov vyjadrili 23. marca 2020 súhlas s posúdením Komisie. Aktivácia všeobecnej únikovej doložky umožňuje dočasný odklon od postupu úprav smerom k dosiahnutiu strednodobého rozpočtového cieľa za predpokladu, že to neohrozí fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte. Pokiaľ ide o nápravnú časť paktu, Rada môže na základe odporúčania Komisie takisto rozhodnúť, že prijme revidovanú fiškálnu trajektóriu. Všeobecnou únikovou doložkou sa nepozastavujú postupy Paktu stability a rastu. Členským štátom to umožňuje odchýliť sa od rozpočtových požiadaviek, ktoré by sa za bežných okolností uplatňovali, zatiaľ čo Komisii a Rade to umožňuje uskutočniť potrebné opatrenia koordinácie politík v rámci paktu.

(6) V záujme obmedzenia a kontroly šírenia pandémie, posilnenia odolnosti vnútroštátnych systémov zdravotnej starostlivosti a zmiernenia sociálno-ekonomických následkov prostredníctvom podporných opatrení pre podniky a domácnosti, ako aj na zabezpečenie primeraných zdravotných a bezpečnostných podmienok na pracovisku s cieľom obnoviť hospodársku činnosť treba ďalej konať. Únia by mala v plnej miere využiť rozličné nástroje, ktoré má k dispozícii, aby podporila úsilie členských štátov v týchto oblastiach. Členské štáty a Únia by zároveň

[5] COM(2020) 112 final.
[6] COM(2020) 123 final.

mali spolupracovať na príprave opatrení, ktoré sú potrebné na návrat k normálnemu fungovaniu našich spoločností a hospodárstiev a k udržateľnému rastu, pričom tieto opatrenia by mali okrem iného zahŕňať zelenú a digitálnu transformáciu a mali by vychádzať z ponaučení z tejto krízy.

(7) Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 poukázala na flexibilitu, ktorú ponúka jednotný trh v oblasti prispôsobenia sa mimoriadnym situáciám. Na to, aby bolo možné zabezpečiť rýchly a hladký prechod do fázy oživenia a voľný pohyb tovaru, služieb a pracovníkov, je však nutné, aby sa mimoriadne opatrenia, ktoré bránia normálnemu fungovaniu jednotného trhu, odstránili hneď, ako stratia svoje opodstatnenie. Súčasná kríza poukázala na potrebu krízových plánov pripravenosti v sektore zdravotníctva, ktoré zahŕňajú najmä zlepšené nákupné stratégie, diverzifikované dodávateľské reťazce a strategické zásoby základných potrieb. Ide o kľúčové prvky pre vypracovanie rozsiahlejších krízových plánov pripravenosti.

(8) Zákonodarca Únie už zmenil príslušné legislatívne rámce[7], aby umožnil členským štátom mobilizovať všetky nevyužité zdroje z európskych štrukturálnych a investičných fondov na riešenie mimoriadnych účinkov pandémie COVID-19. Uvedenými zmenami sa zabezpečí dodatočná flexibilita i zjednodušené a racionalizované postupy. V snahe zmierniť tlaky v oblasti peňažných tokov môžu členské štáty v účtovnom roku 2020 – 2021 zároveň využiť 100-percentnú mieru spolufinancovania z rozpočtu Únie. Cyprus sa vyzýva, aby uvedené možnosti v plnej miere využil na pomoc jednotlivcom a odvetviam, ktorých tieto výzvy zasiahli najviac.

(9) Sociálno-ekonomické dôsledky pandémie sa v dôsledku rôznych modelov špecializácie pravdepodobne prejavia po celej krajine nerovnomerne a zasiahnu najmä oblasti, v ktorých je hlavnou činnosťou cestovný ruch, a vo všeobecnejšej rovine služby pre spotrebiteľov, pri ktorých dochádza k osobnému kontaktu. S tým súvisí riziko, že na Cypre dôjde k prehlbovaniu územných rozdielov. V kombinácii s rizikom dočasného prerušenia procesu konvergencie medzi jednotlivými členskými štátmi si súčasná situácia vyžaduje cielenú reakciu v oblasti príslušnej politiky.

(10) Cyprus 7. mája 2020 predložil svoj národný program reforiem na rok 2020 a svoj program stability na rok 2020. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.

(11) Na Cyprus sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu a dlhové pravidlo.

(12) Vláda vo svojom programe stability na rok 2020 počíta so zhoršením celkového salda z prebytku vo výške 1,7 % HDP v roku 2019 na deficit vo výške 4,3 % HDP v roku 2020. V roku 2021 sa predpokladá pokles deficitu na 0,4 % HDP. Po tom, ako pomer dlhu verejnej správy k HDP v roku 2019 klesol na úroveň 95,5 % HDP, v roku 2020 sa podľa programu stability na rok 2020 očakáva jeho zvýšenie na úroveň 116,8 %. Makroekonomický a fiškálny výhľad je ovplyvnený vysokou neistotou v dôsledku

[7] Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2020/460 z 30. marca 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013 a (EÚ) č. 508/2014, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na mobilizáciu investícií v systémoch zdravotnej starostlivosti členských štátov a v iných odvetviach ich hospodárstiev v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus) (Ú. v. EÚ L 99, 31.3.2020, s. 5) a nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2020/558 z 23. apríla 2020, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1301/2013 a (EÚ) č. 1303/2013, pokiaľ ide o špecifické opatrenia na zabezpečenie mimoriadnej flexibility pri využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov v reakcii na výskyt ochorenia COVID-19 (Ú. v. EÚ L 130, 24.4.2020, s. 1).

pandémie COVID-19. Rozpočtové prognózy okrem toho vychádzajú z rizík špecifických pre Cyprus, ktoré v tomto prípade predstavujú explicitné podmienené záväzky a potenciálne potreby financovania verejných nemocníc počas prvých rokov zavádzania národného systému zdravotného poistenia.

(13) Cyprus prijal v reakcii na pandémiu COVID-19 a v rámci koordinovaného prístupu Únie rozpočtové opatrenia na zvýšenie kapacity svojho systému zdravotnej starostlivosti, zamedzenie šíreniu pandémie a poskytnutie pomoci tým jednotlivcom a odvetviam, ktoré boli obzvlášť ťažko zasiahnuté. Podľa programu stability na rok 2020 predstavujú tieto rozpočtové opatrenia 4,4 % HDP. Medzi tieto opatrenia patrí posilnenie služieb zdravotnej starostlivosti s dodatočným rozpočtom až do výšky 0,5 % HDP, dotované mzdy na udržanie zamestnancov na výplatnej listine v prípade pozastavenia obchodných činností (2,7 % HDP) a podpora príjmu pre malé podniky a samostatne zárobkovo činné osoby (0,3 % HDP). Cyprus okrem toho oznámil opatrenia, ktoré síce nemajú priamy vplyv na rozpočet, ale prispejú k podpore likvidity pre podniky, ako napríklad odklad platieb DPH počas dvoch mesiacov. Celkovo sú opatrenia, ktoré Cyprus prijal, v súlade s usmerneniami stanovenými v oznámení Komisie o koordinovanej hospodárskej reakcii na vypuknutie nákazy COVID-19. Úplné vykonávanie uvedených opatrení, po ktorom bude nasledovať zmena orientácie fiškálnych politík na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií, keď to hospodárske podmienky umožnia, prispeje k zachovaniu fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte.

(14) Na základe prognózy Komisie z jari 2020 sa odhaduje, že pri nezmenenom politickom smerovaní bude saldo verejných financií Cypru v roku 2020 na úrovni -7 % HDP a v roku 2021 na úrovni -1,8 % HDP. Predpokladá sa, že miera zadlženosti verejnej správy dosiahne v roku 2020 úroveň 115,7 % HDP a v roku 2021 úroveň 105 % HDP.

(15) Komisia vydala 20. mája 2020 správu vypracovanú v súlade s článkom 126 ods. 3 zmluvy, keďže Cyprus v roku 2019 nedodržal dlhové pravidlo a v roku 2020 plánuje nedodržať prahovú hodnotu deficitu na úrovni 3 % HDP. Z analýzy celkovo vyplýva, že kritérium dlhu vymedzené v zmluve a nariadení (ES) č. 1467/1997 je splnené, zatiaľ čo kritérium deficitu nie je splnené.

(16) Cyprus reagoval na vypuknutie nákazy COVID-19 zavedením niekoľkých opatrení na zmiernenie vplyvu krízy na hospodárstvo. Vláda 15. marca 2020 predložila program finančnej podpory na ochranu verejného zdravia a zabezpečenie hospodárskeho prežitia podnikov a zamestnávateľov. V programe sa na finančnú podporu zdravotníctva v boji proti pandémii, vrátane náboru ďalších zdravotníckych, ošetrovateľských a podporných pracovníkov, ako aj získania vybavenia a vybudovania infraštruktúry, vyčleňuje 100 miliónov EUR. Stanovuje sa v ňom súbor opatrení na podporu podnikov, ktoré zahŕňajú zvýšenie likvidity, napr. systémy podpory pre podniky a samostatne zárobkovo činné osoby, ako aj dočasné pozastavenie platieb DPH pre spoločnosti. Súčasťou balíka je aj osobitná podpora vo výške 11 miliónov EUR na oživenie odvetvia cestovného ruchu.

(17) Kríza spôsobená ochorením COVID-19 poukazuje na potrebu nasmerovať investície na zlepšenie a modernizáciu verejnej zdravotnej starostlivosti, obnovu kapacít a realizáciu reformy zdravotníctva. Nový systém zdravotnej starostlivosti ponúka lepší prístup k službám primárnej zdravotnej starostlivosti, vhodné usmernenia a liečbu na základe klinických protokolov. Stanovuje sa v ňom aj všeobecný nárok na cenovo dostupné zdravotné služby v súvislosti s vypuknutím nákazy COVID-19. Cyprus vypracoval núdzový pandemický plán a vyčlenil dodatočné zdroje na prevenciu

a zvládanie účinkov infekcie a nákazy. V strednodobom horizonte musí Cyprus zamerať investície na zvýšenie účinnosti, dostupnosti a celkovej odolnosti systému zdravotnej starostlivosti. Dodatočné zdroje, ktoré sa vyčlenia pre systém zdravotnej starostlivosti, zabránia budúcemu nedostatku zdravotníckeho personálu, dôležitých zdravotníckych potrieb a infraštruktúry. Plynulé vykonávanie naplánovanej reformy zdravotníctva má základný význam pre zabezpečenie prístupu k zdravotnej starostlivosti pre všetkých. K rýchlejšiemu zavádzaniu služieb elektronického zdravotníctva a k vylepšeniu konzultácií na diaľku a mechanizmov varovania by prispeli riešenia v oblasti digitálnej zdravotnej starostlivosti a nové aplikácie. Veľmi dôležité je zavádzanie politík, ktoré zvýšia kapacitu nemocníc, zlepšia pracovné podmienky zdravotníckych pracovníkov a zabezpečia používanie osobných ochranných prostriedkov, testovanie, lieky a zdravotnícke pomôcky. Vzhľadom na demografické zmeny a s cieľom podporiť najzraniteľnejšie osoby vrátane ľudí so zdravotným postihnutím je rozhodujúce skĺbiť dlhodobú starostlivosť s primárnou a komunitnou starostlivosťou.

(18) V posledných rokoch sa situácia na trhu práce vyvíjala na Cypre pozitívne, teraz však bude musieť krajina čeliť výzvam spojeným s úrovňou zamestnanosti v dôsledku zdravotnej krízy. Treba vyvinúť ďalšie úsilie na minimalizáciu sociálno-ekonomických vplyvov krízy. Cyprus už prijal núdzové opatrenia vrátane režimov skráteného pracovného času a rozšírenia vyplácania dávok v nezamestnanosti na samostatne zárobkovo činné osoby. Bude dôležité, aby krajina v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi udržala úroveň zamestnanosti a zabezpečila vykonávanie oznámených opatrení. Kľúčový význam bude mať posilnenie kapacity verejných služieb zamestnanosti prijatím stálych zamestnancov, ktoré bude spočívať najmä v zabezpečení ďalšieho poskytovania služieb poradcov v oblasti zamestnanosti na základe dočasných zmlúv, ktorých platnosť sa skončí v druhej polovici roku 2020. Tým sa predíde tomu, aby sa tieto služby dostali pod ďalší tlak, a zaistí sa poskytovanie účinnej podpory osobám, ktoré o svoje zamestnanie nedávno prišli, ako aj iným zraniteľným skupinám, ako sú mladí ľudia, ktorí nie sú zamestnaní a nie sú ani v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, dlhodobo nezamestnaní a osoby so zdravotným postihnutím. Ďalšia pozornosť by sa mala venovať podpore prechodu zo školy do zamestnania a najmä pomoci mladým ľuďom, keďže čerství absolventi môžu pri hľadaní zamestnania čeliť ďalším ťažkostiam.

(19) Situácia v súvislosti s vypuknutím nákazy COVID-19 si vyžaduje prijatie vhodných opatrení na zmiernenie sociálnych vplyvov a na podporu príjmov domácností, ako aj rýchleho oživenia hospodárstva. Podľa prognózy Komisie sa v roku 2020 očakáva zvýšenie nezamestnanosti na úroveň 8,6 % a v roku 2021 jej pokles na úroveň 7,5 %. Zahraničný dopyt po službách je predurčený na výrazný pokles, keďže sa očakáva, že kríza veľmi silno zasiahne práve odvetvie cestovného ruchu. Pre všetkých pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby, ktorých sa kríza v súvislosti s ochorením COVID-19 dotýka, ako aj pre osoby, ktoré sa musia vysporiadať s nedostatkami v prístupe k sociálnej ochrane, by sa mala zabezpečiť primeraná náhrada príjmu. Systémy sociálnej ochrany musia chrániť zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby, ako aj nezamestnané osoby. Existuje aj priestor na posilnenie celkového systému sociálnej ochrany s cieľom zabrániť rastu chudoby a nerovnosti, a to najmä zameraním sa na najzraniteľnejšie skupiny vrátane detí, neaktívnych osôb, nelegálnych pracovníkov a osôb s migrantským pôvodom.

(20) Je veľmi dôležité, aby krajina za účasti sociálnych partnerov podporovala pružné formy organizácie práce, najmä vo forme práce na diaľku. Z krátkodobého hľadiska

pomôžu pracovníkom s nepredvídanými povinnosťami týkajúcimi sa starostlivosti o deti a iné závislé osoby, zatiaľ čo z dlhodobého hľadiska uľahčia návrat na trh práce vysokému podielu žien, ktoré nepracujú z dôvodu opatrovateľských povinností. Keďže v prípade starších ľudí a osôb s chronickými chorobami existuje v dôsledku vírusu zvýšené riziko vážneho ochorenia, veľmi dôležité je investovať do kvalitných služieb dlhodobej starostlivosti, aby sa zaistilo ich nepretržité poskytovanie a efektívnosť v krátkodobom aj strednodobom horizonte.

(21) V tomto kontexte krízy a s cieľom rýchlo oživiť trh práce je mimoriadne dôležité zlepšiť kvalitu a efektívnosť vzdelávania a odbornej prípravy a ich relevantnosť pre trh práce. Zabezpečiť, aby ľudia mali správne zručnosti, je ešte dôležitejšie v časoch, keď mnohí z nich môžu prísť o svoje pracovné miesta a musia byť pripravení na následnú zmenu zamestnania. Obmedzenie mobility poukázalo na problémy súvisiace s nízkou úrovňou digitálnych zručností na Cypre. Tá má negatívny vplyv na online činnosti, akými sú napríklad práca na diaľku, diaľkové vzdelávanie a využívanie služieb elektronického zdravotníctva. Kľúčový význam pre kvalitné digitálne vzdelávanie a diaľkové vzdelávanie má rovnaký prístup k IT infraštruktúre a internetu, a to aj pre znevýhodnených žiakov a študentov, spolu s dobre vyškolenými učiteľmi. S cieľom riešiť celkové slabé výsledky v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a zlepšiť zručnosti vo všeobecnosti je nevyhnutné pokračovať v reforme vzdelávania a zároveň investovať do riešení v oblasti digitálneho vzdelávania, odbornej prípravy na pracovisku a učňovskej prípravy, ako aj do rozvoja kompetencií učiteľov a školiteľov zameraných na efektívne používanie IT nástrojov. Mali by sa riešiť nedostatočné výsledky v oblasti základných zručností a zároveň by sa mala zvýšiť účasť dospelých na vzdelávaní. S cieľom urýchliť vykonávanie by sa programy preškoľovania mohli v čo najväčšej možnej miere navrhnúť tak, aby sa konali online, a po zvládnutí pandémie by sa v prípade potreby rozšírili o fyzickú prítomnosť.

(22) Počas trvania krízy a v období po kríze sú a budú potrebné značné finančné prostriedky na podporu podnikov. Aby sa udržal chod podnikov a ľudia nestratili prácu, bude nevyhnutné zabezpečiť primeraný prístup k finančným prostriedkom a likvidite najmä pre malé a stredné podniky (MSP). V procese navrhovania a vykonávania týchto opatrení treba zohľadniť odolnosť bankového sektora. Cyprus zaviedol osobitný program na podporu malých podnikov, v rámci ktorého sa poskytujú dotácie na vyplácanie miezd pre podniky s maximálne piatimi zamestnancami. Takisto pozastavil platby zvýšených príspevkov do vnútroštátneho systému zdravotníctva a odložil platbu daní (napr. DPH), čo zmierni okamžitý tlak. Zásadný význam má rýchla administratívna koordinácia, praktická podpora a účinná komunikácia o podpore, ktorá je k dispozícii pre MSP, v spolupráci so štruktúrami na podporu MSP a s podnikateľskými organizáciami. Urýchlenie zmluvných platieb zo strany verejných orgánov môže takisto prispieť k zlepšeniu peňažného toku malých a stredných podnikov. Je možné, že novozaložené, začínajúce a rozširujúce sa podniky budú potrebovať osobitnú podporu, napr. vo forme majetkovej účasti verejných inštitúcií a stimulov pre fondy rizikového kapitálu, aby zvýšili svoje investície do týchto podnikov. Je takisto dôležité naďalej vykonávať opatrenia na podporu vlastného kapitálu pripravené pred krízou (cyperský energetický fond, kapitálový fond spoločného investovania).

(23) Pokiaľ ide o podporu oživenia hospodárstva, bude dôležité, aby sa čím skôr realizovali pripravené verejné investičné projekty a aby sa podporili investície súkromného sektora, a to aj prostredníctvom príslušných reforiem. Na zabezpečenie udržateľného oživenia hospodárstva a budúceho rastu je mimoriadne dôležitá ochrana a efektívne

využívanie prírodných zdrojov krajiny. S cieľom zachovať príťažlivosť krajiny pre turistov je nutné riešiť výzvy týkajúce sa prechodu na ekologickú energiu, účinného nakladania s odpadom, riadenia vodných zdrojov a ochrany prírody a biodiverzity. Hoci sa už do týchto oblastí v značnej miere investovalo, musia sa na ne čím skôr vyčleniť ďalšie investície. Cyprus čelí pri dosahovaní svojho cieľa znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov, na ktoré sa nevzťahuje systém EÚ na obchodovanie s emisiami, veľkým výzvam. Tieto výzvy treba riešiť tak, že sa naplánujú a včas prijmú dodatočné opatrenia v súlade s národným energetickým a klimatickým plánom krajiny. Takéto opatrenia si budú vyžadovať investície, najmä do oblastí, ako je energia z obnoviteľných zdrojov, energetická účinnosť a udržateľná doprava, čo môže takisto prispieť k silnému stimulu pre zelenú transformáciu. Cyprus musí tiež zlepšiť svoj systém nakladania s odpadom a obehové hospodárstvo. Produkcia odpadu je aj naďalej výrazne vyššia ako priemer EÚ, zatiaľ čo miera recyklácie zostáva výrazne nižšia ako priemer EÚ. Miera skládkovania je takisto veľmi vysoká. Vodné hospodárstvo a nakladanie s odpadovými vodami, najmä v mestských oblastiach, je neefektívne. Suchá a nedostatok vody vyvolávajú vážne obavy a nedostatočná politická reakcia by mohla ovplyvniť vidiecke hospodárstvo a cestovný ruch v krajine. Naprogramovanie Fondu na spravodlivú transformáciu na obdobie 2021 – 2027 by mohlo Cypru pomôcť riešiť niektoré výzvy, ktoré predstavuje prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo, a to najmä v oblastiach uvedených v prílohe D k správe o krajine. To by Cypru umožnilo čo najlepšie tento fond využiť.

(24) Obmedzenia mobility v súvislosti s ochorením COVID-19 podčiarkli význam modernej digitálnej infraštruktúry, všeobecného prístupu k internetu a dostupnosti digitálnych služieb. Investície do digitálnej ekonomiky sú základom na posilnenie produktivity a urýchlenie oživenia hospodárstva po kríze. V indexe digitálnej ekonomiky a spoločnosti (DESI), ktorý zostavuje Komisia, sa Cyprus v roku 2020 umiestnil na spodných priečkach. Len 45 % Cyperčanov vo veku od 16 do 74 rokov má aspoň základné digitálne zručnosti a odborníci v oblasti IKT stále predstavujú nižší podiel pracovnej sily v porovnaní s priemerom EÚ (2,7 % oproti 3,9 %), čo brzdí potenciál digitálnej ekonomiky. Digitálna komunikácia medzi verejnými orgánmi a občanmi je na nízkej úrovni, pričom cez internet komunikuje iba 51 % Cyperčanov. Úroveň elektronického obchodu (t. j. MSP, ktoré predávajú online, obrat v elektronickom obchode a cezhraničný online predaj) sa zvyšuje (31,8 v roku 2019 oproti 29,4 v roku 2018), ale stále je pod priemerom EÚ, ktorý predstavuje 40,1 (zo 100).

(25) Cyprus môže po skončení pandémie ďalej zlepšovať svoj systém výskumu a inovácií s cieľom podporiť rast produktivity a požadovanú digitálnu a environmentálnu transformáciu. Konkurencieschopnosť Cypru brzdí nízka schopnosť podnikov využívať výsledky, ku ktorým sa dospelo v oblasti výskumu a inovácií. K oblastiam, ktoré aj naďalej zaostávajú problematické a v ktorých sa vyžadujú naliehavé opatrenia, patrí zlepšenie spolupráce medzi akademickou obcou a podnikmi a komercializácia výsledkov výskumu. Sľubnými krokmi sú však nedávno prijaté opatrenia, ako napríklad vytvorenie nového ministerstva pre výskum a inovácie, vymenovanie nového zástupcu ministerstva pre výskum, inovácie a digitálnu politiku, ako aj nová národná stratégia pre výskum a inovácie na roky 2019 – 2023, v ktorej sa stanovuje vyšší cieľ, pokiaľ ide o intenzitu činností v oblasti výskumu a inovácií, a to 1,5 % HDP do roku 2023 (nárast zo súčasných 0,56 %).

(26) Kľúčom k zlepšeniu účinnosti a spravodlivosti daňových systémov je boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, ako sa uvádza v odporúčaní pre eurozónu na rok

2020. Účinky presahovania stratégií agresívneho daňového plánovania daňovníkov si vyžadujú koordinované opatrenia na vnútroštátnej úrovni, ktoré budú dopĺňať právne predpisy Únie. Hospodárske dôkazy naznačujú, že daňové pravidlá, ktoré platia na Cypre, sa využívajú na účely agresívneho daňového plánovania. Cyprus podnikol kroky na riešenie tejto situácie vykonávaním medzinárodných a európskych iniciatív a prijatím niekoľkých dodatočných vnútroštátnych opatrení. Prvky systému, ako napríklad neexistencia zrážkových daní z výplat dividend, úroky a licenčné poplatky vyplácané zo strany spoločností so sídlom na Cypre rezidentom tretích krajín a pravidlá týkajúce sa daňovej rezidencie podnikov, však môžu naďalej prispievať k agresívnemu daňovému plánovaniu. Je potrebné dôsledne sledovať režim odpočítania fiktívnych úrokov. Napokon OECD zaradila systém pre naturalizáciu investorov na Cypre podľa výnimky a pobytu v rámci investičného systému medzi systémy s vysokým rizikom možného zneužitia.

(27) Hlavným faktorom pre atraktívne hospodárstvo priaznivé pre investície a podnikanie je aj naďalej účinný justičný systém, ktorý bude mať v procese oživenia zásadný význam. Závažné nedostatky v justičnom systéme naďalej sťažujú vymáhateľnosť zmlúv a bránia rýchlemu riešeniu občianskoprávnych a obchodných vecí. Cyprus oznámil niekoľko reforiem v súvislosti s najkritickejšími problémami vo svojom justičnom systéme, ktorými sú najmä zastarané pravidlá týkajúce sa občianskoprávnych konaní a digitalizácia súdov, veľké množstvo nevyriešených prípadov a nedostatočná celoživotná odborná príprava sudcov, ale pokrok napreduje len pomaly.

(28) Kľúčom na zabezpečenie rýchleho a účinného vykonávania opatrení na oživenie na Cypre v súvislosti s ochorením COVID-19 je posilnenie odolnosti a efektívnosti verejnej správy. Na odstránenie prekážok jednotného vykonávania, realizácie investícií a poskytovania služieb v krajine je potrebné zlepšiť koordináciu medzi ústrednou štátnou správou a miestnou samosprávou a vyriešiť roztrieštenosť a neefektívnosť na miestnej úrovni. Zásadným faktorom na zabezpečenie kontinuity činností verejnej správy, ako aj základom pre nepretržitý a efektívny prístup občanov a podnikov k verejným službám je presadzovanie digitalizácie verejnej správy.

(29) Zatiaľ čo súčasné odporúčania sa zameriavajú na riešenie sociálno-ekonomických vplyvov pandémie a na uľahčenie oživenia hospodárstva, odporúčania pre jednotlivé krajiny z roku 2019, prijaté Radou 9. júla 2019, zahŕňali aj reformy, ktoré sú nevyhnutné na riešenie strednodobých a dlhodobých štrukturálnych výziev. Tieto odporúčania sú naďalej relevantné a budú sa aj naďalej monitorovať počas celého budúcoročného cyklu európskeho semestra. Platí to aj pre odporúčania týkajúce sa hospodárskych politík súvisiacich s investíciami. Tieto odporúčania by sa mali zohľadniť pri strategickom plánovaní financovania politiky súdržnosti po roku 2020, a to aj v prípade zmierňujúcich opatrení a stratégií ukončenia opatrení v súvislosti so súčasnou krízou.

(30) Zásadný význam pre zvládnutie krízy spôsobenej ochorením COVID-19 a pre podporu hospodárstva má zabezpečenie celkovej funkčnosti bankového systému a riadenie rizík finančnej stability. Zatiaľ čo stabilita bankového sektora sa v posledných rokoch výrazne zlepšila, pandémia vytvára na banky tlak tým, že zvyšuje úverové riziko a tlačí na ziskovosť a kapitalizáciu. Slabé miesta a výzvy vyplývajú z nadmerne zadlženého súkromného sektora a vysokého objemu nesplácaných úverov, čo obmedzuje rozsah úverovej podpory. Cyperský bankový sektor sa vyznačuje druhým najvyšším podielom nesplácaných úverov v eurozóne. Úsilie zamerané na znižovanie objemu nesplácaných úverov zostáva preto aj naďalej prioritou, najmä pokiaľ ide

o riešenie „nesplácaných úverov, ktoré sú dedičstvom minulosti“ a mali sa riešiť už dávno pred vypuknutím krízy spôsobenej ochorením COVID-19. Základom pre dosiahnutie tohto cieľa je pokrok, pokiaľ ide o štátom vlastnenú správcovskú spoločnosť (KEDIPES), vrátane jej organizačného modelu a stratégie. Schéma ESTIA sa zameriava predovšetkým na podporu a ochranu zraniteľných dlžníkov, ale je aj naďalej nevyhnutné, aby sa dosiahla rovnováha medzi týmto cieľom a cieľom zlepšiť platobnú disciplínu. V tejto súvislosti by mohlo k podpore udržateľného riešenia nesplácaných úverov prispieť posilnenie vymáhania pohľadávok a podpora využívania rámca pre platobnú neschopnosť. Okrem toho zostáva dôležitou úlohou znížiť počet nevybavených žiadostí o vydanie listov vlastníctva zavedením štrukturálneho riešenia, ktorým by sa odstránili nedostatky v systéme pre transakcie s nehnuteľnosťami (t. j. vydávanie a prevod listov vlastníctva).

(31) Zásadný význam pre zabezpečenie oživenia po odznení krízy spôsobenej ochorením COVID-19 a dosiahnutie efektívneho, zodpovedného a transparentného prideľovania a rozdeľovania finančných prostriedkov a zdrojov má nepretržité úsilie o posilnenie rámca na predchádzanie korupcii a jej postihovanie. Cyprus síce zavádza akčný plán proti korupcii, ale kľúčové opatrenia a právne predpisy ešte stále čakajú na prijatie, a to konkrétne návrh zákona o zvyšovaní transparentnosti pri verejnom rozhodovaní, zriadenie nezávislého orgánu pre boj proti korupcii, nahlasovanie korupcie a ochrana oznamovateľov. Ešte stále nie sú dopracované ani ustanovenia týkajúce sa rozpočtovej nezávislosti právnych kancelárií, oddelenia funkcií a postupov prijímania zamestnancov.

(32) Európsky semester poskytuje rámec pre nepretržitú koordináciu hospodárskych politík a politík zamestnanosti v Únii, čo môže prispieť k udržateľnému hospodárstvu. Členské štáty vo svojich národných programoch reforiem na rok 2020 zhodnotili pokrok v dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Zabezpečením plného vykonávania ďalej uvedených odporúčaní Cyprus prispeje k pokroku pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja a k spoločnému úsiliu, ktorým je zabezpečenie konkurencieschopnej udržateľnosti v Únii.

(33) Úzka koordinácia medzi hospodárstvami je v hospodárskej a menovej únii kľúčovým predpokladom pre dosiahnutie rýchleho oživenia po kríze spôsobenej pandémiou COVID-19. Cyprus by ako členský štát, ktorého menou je euro, a pri zohľadnení politického usmernenia Euroskupiny malo zabezpečiť, aby jeho politiky boli aj naďalej v súlade s odporúčaniami pre eurozónu a aby boli koordinované s politikami ostatných členských štátov eurozóny.

(34) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2020 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Cypru, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2020. Zároveň posúdila program stability na rok 2020, národný program reforiem na rok 2020 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Cypru v predchádzajúcich rokoch. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku na Cypre, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.

(35) Rada na základe uvedeného posúdenia preskúmala program stability na rok 2020 a jej stanovisko[8] je zohľadnené najmä v odporúčaní 1.

[8] Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

(36) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2020 a program stability na rok 2020. V týchto odporúčaniach sa zohľadňuje potreba riešiť pandémiu a uľahčiť oživenie hospodárstva, čo sú prvé kroky potrebné na to, aby sa mohlo pristúpiť k úprave nerovnováh. Odporúčania, ktoré sa priamo týkajú makroekonomických nerovnováh, ktoré Komisia identifikovala na základe článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011, sú zohľadnené v odporúčaniach 1, 3 a 4,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Cyprus v rokoch 2020 a 2021 prijal opatrenia s cieľom:

1. V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Posilniť odolnosť a kapacitu systému zdravotníctva s cieľom zabezpečiť kvalitné a cenovo dostupné služby, a to aj tým, že sa zlepšia pracovné podmienky zdravotníckych pracovníkov.
2. Zabezpečiť primeranú náhradu príjmu a prístup k sociálnej ochrane pre všetkých. Posilniť verejné služby zamestnanosti, podporovať pružné formy organizácie práce a zlepšiť relevantnosť vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce.
3. Zabezpečiť primeraný prístup k financiám a likvidite, najmä pre malé a stredné podniky. Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie, nakladanie s odpadom a vodné hospodárstvo, udržateľnú dopravu, digitalizáciu, výskum a inovácie.
4. Zintenzívniť opatrenia na odstránenie prvkov daňového systému, ktoré jednotlivcom a nadnárodným spoločnostiam uľahčujú agresívne daňové plánovanie. Zlepšiť efektívnosť a digitalizáciu justičného systému a verejného sektora.

V Bruseli

Za Radu
predseda